

30

V

2FR

ΜΕΘΟΔΙΟΣ, ΠΑΡΘΕΝΙΟΣ, ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ
 ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧΑΙ
 ΕΤΕΣΙ 1668 - 1673

ΥΠΟ

ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ Γ. ΖΕΡΛΕΝΤΟΥ

ΑΘΗΝΑΝ

ΑΦΒ

Handwritten signature

ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΒΗΧΑΣ
 ΕΚΔΡ. ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ

ΕΝ ΕΡΜΟΠΟΛΕΙ

ΤΥΠΟΙΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ. ΦΕΡΡΗ

1928

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ

ΜΕΘΟΔΙΟΣ, ΠΑΡΘΕΝΙΟΣ, ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧΑΙ

ΕΤΕΣΙ 1668 - 1673

ΥΠΟ

ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ Γ. ΖΕΡΛΕΝΤΟΥ

ΕΝ ΕΡΜΟΥΠΟΛΕΙ

ΤΥΠΟΙΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ. ΦΡΕΡΗ

—
1923

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Μεθόδιος, Παρθένιος, Διονύσιος
οικουμενικοὶ πατριάρχαι
ἔτσι 1668—1673.

Δοσίθεος ὁ Ἱεροσολύμων σημειοῦται· «καὶ προχειρίζεται πατριάρχης μετὰ μεγάλων δαπανῶν ὁ Ἡρακλείας Μεθόδιος, ὃς ἐφίλησε χεῖρα ἐν Ἀδριανουπόλει, καὶ ὑπέστρεψεν ἀπὸ τοῦ παλατίου εἰς τὴν μητρόπολιν φορῶν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς σκιάδειον κόκκινον μεταξωτόν, ἤγουν κατηφένιον μετὰ λευκοχρῦσων σταυρῶν, ὅπερ ἐξ ἐκείνου καὶ ὕστερον ἔλειψεν ἀπὸ τῶν μεταγενεστέρων πατριαρχῶν»¹. εἰς ταῦτα προστίθεται Μελέτιος ὁ Ἀθηνῶν ὅτι· «ἀπὸ ἐκεῖνον λοιπὸν τὸν καιρὸν ἔλειψαν τῶν πατριαρχῶν δύο τινὰ ὅπου τοὺς ἐδίδετο ἀπὸ τὴν Πόρταν, πρῶτον τὸ σκιάδειον, διότι οὐδεὶς μετ' αὐτὸν ἐφόρεσεν, ἢ εἰς τὸ χεῖρι του ἔφερον ὀδεύων καθὼς οἱ πρὸ αὐτοῦ ἐποίουν· δεῦτερον νὰ μὴ φορῶσι μὲ τὸν πατριάρχην, κατὰ τὴν συνήθειαν καβάδια βασιλικά ἀρχιερεῖς δώδεκα· αὐτὸς ὁ Μεθόδιος τῇ Παρθενίῳ πρὸς ζωάρκειαν ἀπέδωκε τὴν Προϊλάβου μητρόπολιν, ἔπειτα μετ' ὀλίγον χρόνον τὴν Τουρνόβου»². Τὸ ὑπόμνημα τῆς ψηφίσεως τοῦ Μεθοδίου ἐγένετο ἔτει 1668, μηνὸς Ἰανουαρίου πέμπτη³. Ὁ Μεθόδιος Μορόνης ἐπικαλούμενος, ἦν ἀνὴρ Κρήτης, περὶ αὐτοῦ Ἱερεμίας ὁ Ἕλληγ, διδάσκαλος τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ἐν ἐπιστολῇ πρὸς Ἰωάννην Ἐλεηρόν, γραφείσῃ μηνὸς μεταγειτνιώνος τρίτη ἰσταμένου τοῦ ἔτους 1670, σημειοῦται· «πατριάρχης δὲ νῦν ἐστὶ Μεθόδιος τις ἐκ Κρήτης ἐξηκοντούτης σχεδόν, τοῖς ἤθεσι

1. Δοσίθεου τοῦ Ἱεροσολύμων Ἱστορία περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις πατριαρχευσάντων, (ἐν Βουκουρεστίῳ, ἀφιέ', εἰς φύλλ.), σελ. 1177—1178.

2. Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία Μελετίου μητροπολίτου Ἀθηνῶν, (ἐν Βιέννῃ, ἀφπὸ' εἰς 4ον), τόμ. Γ', σελ. 465.

3. Περίληψις πατριαρχικῶν ἐγγράφων (τῆς Νομικῆς συναγωγῆς Δοσίθεου τοῦ Ἱεροσολύμων), ἐν Κ. Ν. Σάββα Μεσαιωνικῆς βιβλιοθήκης, (ἐν Βενετίᾳ, 1872, εἰς 8ον), τόμ. Γ', σελ. 597—598.

μέτριος, φιλοσοφίας δὲ πολὺ ἀποδέον τοῦ δέοντος»¹. συστατικὸν δὲ γράμμα τοῦ Μεθοδίου περὶ ἐλεημοσύνης πρὸς Δανιὴλ Καστρίσιον, ἐγένετο κατὰ τὸ ἐν αὐτῷ ἕκτον ἔτος τῆς ἐννενηκοστῆς ἰνδικτικῶνος, μηνὶ Ἰουνίῳ τοῦ ἔτους 1668². Ὁ Μεθόδιος χαριζόμενος, τῷ πρέσβει τοῦ Γάλλων βασιλέως ἐν Κωνσταντινουπόλει Νοϊντέλ, υπέγραψεν ἰδίαν ὁμολογίαν πίστεως τῆς ἑλληνικῆς ἐκκλησίας, μηνὸς Ἰουλίου δεκάτῃ τοῦ ἔτους 1671³. Ἐξ ἀντιξῶν δ' αὐτῷ γεγονότων ἐσχόπει νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ πατριαρχεῖον καὶ νὰ μεταβῆ, ὡς εἰς ἄσυλον δι' ἀσφάλειαν, εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ἄγγλου πρέσβεως Δανιὴλ Χάρβεη, ἔγραψε δὲ περὶ τούτου ἐπιστολὴν, μηνὸς Ἰουνίου ἑπτακαίδεκάτῃ τοῦ ἔτους 1671, τῷ Ἄγγλῳ πρέσβει, ἐν ἣ ἰσὺν ἄλλοις γράφει αὐτῷ ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ πορευθῆ πρὸς αὐτὸν μὴ δυνάμενος νὰ ἰππεύσῃ, ὅτε δὲ προσητόμασαν ἄρα μ. π. ἂν ἔμαθε παρὰ φίλων ἀρχόντων ὅτι ἐνεδρεύουσιν ἄνθρωποι τοῦ Χουχούμη, δι' ὃ ἐφοβείτο νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ πατριαρχεῖον οὐ ἔνεκα γράφει αὐτῷ τὴν ἐπιστολὴν, ἣν θὰ κομίσῃ ὁ Δημητρίκος ἑρμηνεὺς τοῦ πρέσβεως, ὃς θὰ εἴπῃ αὐτῷ τὰ κατ' αὐτὸν τὴν ἐπιστολὴν παρατίθεμαι ἐν τέλει. Κατὰ τὸν Θωμᾶν Σμιθίον ὁ Μεθόδιος δὲν ἦν ἀρεστός, ἐγόγγιζον δὲ κατ' αὐτοῦ, δυσμενῶς διαχειόμενοι οἱ Ἕλληνες· διὰ πλαστῶν δὲ κατηγοριῶν συλληφθεὶς ὑπὸ τοῦ καϊμακάμη ἐφυλακίσθη, ἀλλ' ἠλευθερώθη ὑπὸ τοῦ νέου καϊμακάμη καὶ φοβούμενος τὸ ἐκδικητικὸν τοῦ Παρθενίου κατέφυγεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ἄγγλου πρέσβεως⁴. Τὰ τῆς φυγῆς

1. Henrici Hilarii Philippi Cyprii magnæ ecclesiæ Constantinopolitani proto-notarii Chronicon ecclesiæ Græcæ, (Lipsiæ, 1687, in 8°), appendix.

2. Henrici Hilarii Philippi Cyprii magnæ ecclesiæ Constantinopolitani proto-notarii, Chronicon ecclesiæ Græcæ, appedix.—καὶ Ρωμανοῦ Νικηφόρου καὶ Δανιὴλ Καστρίσιου ἐπιστολαί, ἐν Βυζαντινός, (ἐν Ἀθήναις, 1912, εἰς 8ον), τόμ. Β', σελ. 292—296.

3. Henri Omont Missions archéologique Française en Orient aux XVIIe—XVIIIe siècle, (Paris, 1902, in f°), part. I, p. 187.

4. Thoma Smitho De Græcæ ecclesiæ hodierno statu epistola, (Trajecti ad Rhenum, 1698, in 8°), p. 59.—Thomas Smith An account of the Greek church as to its doctrine and rites of warship. (London, 1680, in 8°), p. 82.

τοῦ Μεθοδίου ἐκ τοῦ πατριαρχείου καὶ μεταβάσεως αὐτοῦ, ὡς εἰς ἄσυλον, εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ἁγγλοῦ πρέσβευος διηγεῖται καὶ ὁ Ἁγγλος Παῦλος Ρικῶτος ¹· ἀλλὰ κατὰ τὴν μετάβασιν τοῦ Ἁγγλοῦ πρέσβευος μετὰ τῶν τοῦ οἴκου αὐτοῦ εἰς τι προάστειον, ὁ Μεθόδιος παρέμεινεν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πρέσβευος, ἀλλὰ παρεπλανήθη ὑπὸ τοῦ Γάλλου πρέσβευος Νοϊντέλ καὶ μετῴκητεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ· τούτου ἕνεκα ὁ Μεθόδιος ἔγραψεν ἐπιστολὴν, τῷ Ἁγγλῷ πρέσβει, μηνὸς ἰουνίου ἑπτακαίδεκάτη, περὶ τῆς ἀναχωρήσεως ἐκ τοῦ οἴκου αὐτοῦ, ἐν ἣ ἔγραψεν ὅτι ὑπῆρχον περὶ αὐτὸν πολλοὶ κατάσκοποι, οὗ ἕνεκα δὲν ἦν ἀσφαλὴς ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, ἐὰν παρέμενε δὲ ἠδύναντο νὰ συμβῶσι πολλὰ ἄτοπα, ἃ ἐνόμισε κάλλιον νὰ ἀποφύγη ².

Τὸν Μεθόδιον μετὰ δύο καὶ ἡμίσεων ἔτων πατριαρχίαν, διεδέξατο Παρθένιος ὁ ἀπὸ Προύσης τὸ τρίτον, ὁ Παρθένιος κατὰ Κορνήλιον Μάγνην, ἦν ἀνὴρ Κρής ³, κατὰ δὲ Παῦλον Ρικῶτον ⁴, ἦν ἀνὴρ πλούσιος καὶ γνώστης τῶν τουρκικῶν δικαστηρίων. Κατὰ Θωμᾶν Σμίθιον ὁ Παρθένιος, ἦν ἀνὴρ ἀνήσυχος, δι' ὃ δὲν ἠδύνατο νὰ ἀνεχθῆ τὴν γενομένην ἀτιμίαν αὐτῷ ὑπὸ τοῦ μεγάλου βεζύρου, διὰ δὲ τῶν συνήθων μηχανμάτων κατέλαβε τὸν πατριαρχικὸν θρόνον. Ὁ Παρθένιος ἐφῆρετο τυραννικῶς, σκληρῶς δὲ καὶ δυναστικῶς συνέλεγε τὰς προσόδους, οὗ ἕνεκα ἐγένετο μισητὸς εἰς τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἐπι-

1. Paul Ricaut The present state of the Greek and Armenian churches, (London, 1679, in 8°), p. 101, 103.— Histoire de l'etat présent de l'église Grecque, et de l'église Armenienne traduite de l'Anglois, par M. de Rosemond, (Amsterdam, 1698, in 8°), p. 109—110.

2. John Covel Some account of the present Greek church, (Cambridge, 1722, in 8°), p. 137. Τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Μεθοδίου πρὸς τὸν Ἁγγλον πρέσβευτὴν, σημειοῦται ὁ Κόβελ ὅτι εἶχε παρ' αὐτῶν, ἀλλὰ δὲν εὐρίσκειται ἐν τοῖς χειρογράφοις συλλογαῖς τοῦ Κόβελ ἀποκειμέναις ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Βρετανικοῦ μουσείου.

3. Quanto di più curioso, e vago hà potuto raccorre Cornelio Magni, nel primo biennio da esso consumato in viaggi, e dimore per la Turchia, (Parma, 1679, in 12°), parte I, p. 625.

4. Paul Ricaut The present state of the Greek and Armenian churches, p. 103—104.— Histoire de l'etat présent de l'église Grecque et de l'église Armenienne par M. de Rosemond, p. 110.

σχόπους καὶ γενικῶς εἰς τοὺς Ἕλληνας, τούτων ἕνεκά ἤκιστα συνεβιάζετο μετὰ τῶν μητροπολιτῶν, οἱ κατήγγειλαν αὐτὸν ἐπὶ δόλω, διότι ἰδιώσατο πουργία γροσσίων κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς πατριαρχίας αὐτοῦ, ἃ ἔδει νὰ ἀποτίσῃ τῷ αὐτοκρατορικῷ ταμείῳ. Ἐν ᾧ δὲ εἰσῆκούοντο κατ' ἀρχὰς παρὰ τοῖς Τούρκοις αἱ τούτων καταγγελίαι καὶ εὐκόλως αὐταὶ ἐπιρρωνύοντο διὰ προσθέτων ἐπιβαρυντικῶν πληροφοριῶν, κατῶρθου ὁ Παρθένιος ἐν τέλει νὰ ἐξαγνίξῃ διὰ πλαγίων μεθόδων τὴν παρ' αὐτοῖς δυσφήμισιν ¹. Ἀλλὰ μετὰ τριῶν μηνῶν πατριαρχίαν ἀποβλήθεις τοῦ θρόνου ἐξωρίσθη εἰς Κύπρον.

Περὶ τῆς τρίτης ταύτης πατριαρχίας τοῦ Παρθενίου Δοσίθεος ὁ Ἱερουσολύμων σημειοῦται· «ἐπατριάρχευσεν δὲ ὁ Μεθόδιος ἐν ἔτει χιλιοστῶ ἑξακοσιοστῶ ἑβδμηκοστῶ πρώτῳ, ἐξέβαλε δὲ αὐτὸν ὁ Μογιλάλος, ὅτε ἦλθεν εἰς τὴν Ἀδριανούπολιν ὁ βεζύρης μετὰ τὴν ἄλωσιν τοῦ Χάνδακος, ὅτε καὶ εἴκοσι χιλιάδες φλωρία σχεδὸν ἐδαπανήθησαν, ἡμεν δὲ καὶ ἡμεῖς (τότε ἐκεῖ) .... μεμφόμενος δὲ ὁ Παρθένιος ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ ἀρχόντων διὰ τὴν ἐπίβασιν, ἠνώθη τῷ κακῶς χρηματίσαντι Ἀλεξανδρείας Ἰωακείμ, καὶ δὴ εὐρίσκουσι γραμματικόν τινα Ἀραβὰ ἀπὸ Βερροίας τῆς ἐν Συρίᾳ, καὶ συγγράφει ἀναφορὰν πρὸς τὸν σουλτάνον κατ' αὐτῶν, ἐν ἣ ἔλεγεν εἶναι τοὺςδε τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺςδε τοὺς ἄρχοντας τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπιβούλους τῆς βασιλείας (ἔσοι δηλαδὴ ἀντέλεγον ταῖς παρανομίαις αὐτῶν) ἠυδόκησε δὲ ὁ θεὸς ἐμβαλεῖν αὐτοὺς ἐν τῇ ἀναφορᾷ καὶ τὸν μέγαν ἑρμηνεῖα τῆς βασιλείας Παναγιωτάκην, ὃν ἠγάπα ὁ βεζύρης, ἔδωκαν οὖν τὸν λίβελλον τῷ σουλτάνῳ διατρέβοντι εἰς τὸ ἔρος τὸ λεγόμενον τοῦ Δεσπότη, κείμενον ἀνά μέσον Φιλίππουπόλεως καὶ Νευροκοπίου (Νικοπόλεως τῆς Μακεδονίας), ὃς ἔστειλεν αὐτὸν τῷ βεζύρῃ· ὁ δὲ βεζύρης γνοὺς αὐτῶν τὴν ψευδολογίαν, τὸν μὲν γραφέα τοῦ λιβέλλου ἔβαλεν εἰς τὸ κάτεργον, ἔνθα καὶ ἐτελεύτησε, τὸν δὲ Μογιλάλον ἀπέβαλε

¹. Thoma Smitho De Græcæ ecclesiæ hodierno statu epistola p. 59.—Thomas Smith An account of the Greek church as to its doctrine and rites of warship, p. 82.

καὶ προεβλήθη πατριάρχης ὁ Λαρίσης Διονύσιος ὁ Μουσελίμης, ἐν ἐξέβαλεν ὁ Τορνόβου Γεράσιμος»¹. Ὁ Ἰωάννης Κόβελ, ἐφημέριος ἐν Κωνσταντινουπόλει τοῦ Ἀγγλοῦ πρέσβεως, διηγεῖται τὰ κατὰ τὸν Παρθένιον τὸν διαδεξάμενον τὸν Μεθόδιον καὶ τὰ κατὰ τὸν Παρθένιον τὸν διαδεξάμενον Διονύσιον τὸν ἀπὸ Λαρίσης· σημειοῦται δὲ ὅτι τὸ πρῶτον διάβημα τοῦ πρέσβεως τοῦ Γάλλων βασιλέως Νοϊντέλ, ἦν κατὰ τοῦ πατριάρχου Παρθενίου, μηνὶ Ἰουνίῳ ἢ Ἰουλίῳ τοῦ ἔτους 1671. Ὁ Νοϊντέλ προσεκάλεσε τὸν πατριάρχην Παρθένιον μετ' ἄλλων ἱεραρχῶν εἰς τὸν εἶκον αὐτοῦ, παρ' αὐτῶν δὲ προσεπάθησε νὰ λάβῃ ὁμολογίαν τελείαν ἀποκρίσεων πρὸς ἐρωτήσεις περὶ τῶν μυστηρίων τῆς ἐλληνικῆς ἐκκλησίας, ἀλλὰ πρὸς τοῦτο δὲν ἦν εὐνους αὐτῷ ὁ πατριάρχης Παρθένιος². καίτοι ὁ Παρθένιος χαριζόμενος αὐτῷ ὑπέγραψεν ἰδίαν ὁμολογίαν πίστεως, μηνὸς μαΐου τριακοστῆ τοῦ ἔτους 1670³. Ὁ Νοϊντέλ, ἀποτυχῶν τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ συνετέλεσε νὰ ἐκπέσῃ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου ὁ Παρθένιος καὶ νὰ ἐπιβῆ αὐτοῦ, μηνὸς νοεμβρίου ὀγδόῃ τοῦ αὐτοῦ ἔτους 1671, Διονύσιος ὁ ἀπὸ Λαρίσης. Ὁ Κόβελ μετὰ τοῦ πρέσβεως Νοϊντέλ παρῆσαν εἰς τὴν ἀνάρρησιν τοῦ Διονυσίου, καθ' ἣν ἀνεθεματίσθη ὁ Παρθένιος, τὸ δὲ κατ' αὐτοῦ ἀνάθεμα ἀνέγνω ἐπ' ἐκκλησίας, πρὸς μείζονα καταφρόνησιν ὁ αὐτοῦ ἀνεψιός⁴.

1. Δοσιθέου τοῦ Ἱεροσολύμων Ἱστορία τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις πατριαρχουσάντων, σελ. 1178. Τὰ τοῦ Δοσιθέου μεταγράφει Ἀθανάσιος Κομνηνός Ὑψηλάντης (Ἐκκλησιαστικῶν καὶ πολιτικῶν. τὰ μετὰ τὴν ἄλωσιν, ἐκδ. Γερμανοῦ Ἀφθονίδου, ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1870, εἰς 4ον), σελ. 166) καὶ ὁ τὸ βραχὺ σημείωμα περὶ τοῦ βίου τοῦ Παναγιωτοῦ Νικουσίου συγγράφει μεταγράφει τὰ τοῦ Δοσιθέου, (Ἰωάννου Σακελλίου Παναγιωτάκη τοῦ Μαμωνᾶ τοῦ χρηματίσαντος μεγάλου ἐρμηνέως πρώτου χριστιανοῦ τῆς τῶν Ὀθωμανῶν βασιλείας δι' ἄλλης μετὰ τινος Βαυλῆ ἐφέντη Μουσουλιάνου, (Ἀθήνησιν, 1890, εἰς 8ον), σελ. 7, (ἐκ τοῦ Δελτίου τῆς ἱστορικῆς καὶ ἔθνολογικῆς ἐταιρείας).

2. John Covell Some account of the present Greek church. p. 136-137.

3. Henri Omont Missions archéologique Française en Orient aux XVIIe et XVIIIe siècle, part. I, p. 186.

4. John Covell Some account of the present Greek church. p. 137. — Quanto di più curioso et vago hà potuto raccorre Cornelio Magni nel primo biennio da esso consumato in viaggi, e dimore per la Turchia, parte I, p. 625.

Ταῦτα διηγείται· καὶ ὁ Παῦλος Ρικῶτος σημειούμενος ὅτι ὁ Παρθένιος ἐξωρίσθη εἰς Ρόδον ¹. Κατὰ τὸ ὑπόμνημα τῆς ψηφί-

1. Paul Ricaut The present state of the Greek and Armenian churches, p. 103—104. — Histoire de l'etat present de l'eglise Grecque et de l'eglise Armenienne, par M. de Rosemond, p. 101—111. — Τὰ τῆς ἀναρχήσεως Διονυσίου τοῦ ἀπὸ Λαρίσης εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον καὶ ἀπελάσεως τοῦ Παρθενίου διηγείται ἐκτενῶς, ὁ De la Croix γραμματεὺς τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Γάλλου πρέσβειος Νοϊντέλ, ὡς ἔξῃ: ὁ Παρθένιος, διηγείται οὗτος, ἐξανείσθη καὶ ἐδαπάνησε πολλὰ ἵνα ἀποβάλῃ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου τὸν Διονύσιον, (τὸν Μεθόδιον), μετ' οὗ ὁ λαὸς ἦν εὐχαριστημένος. Ὁ Παρθένιος ἀπεφάσισε μετὰ τὴν ἀνάρρησιν αὐτοῦ νὰ αὐξήσῃ τὰς εἰσφοράς τῶν ἱεραρχῶν, οἱ ἕστεραν εἰς τοῦτο διὰ τὴν ἀπότισιν τῶν ὀφειλομένων μεγάλων τόκων, ἀλλὰ ὑπερηύξησε τὰς εἰσφοράς, χωρὶς νὰ σκεφθῇ τὰς προσόδους τῶν ἐκκλησιῶν, ἐξ οὗ ἠνάγκασε τοὺς ἱεράρχας νὰ κρυφθῶσι. Μεθόδιος ὁ πρῶτος πατριάρχης καὶ οἱ μητροπολίται Ἡρακλείας (Βαρθολομαῖος), Κυζικίου (Μητροφάνης), Νικομηδείας (Νεόφυτος), Ἀθηνῶν (Ἄνθιμος), Ρόδου (Ἰωακείμ) καὶ Κρήτης (Νεόφυτος) προσῆλθον εἰς τὸν ἐν Πέτρῳ οἶκον τοῦ Γάλλου πρέσβειος, παρ' οὗ ἐγένοντο δεκτοὶ μετ' εὐχαριστήσεως, τῆ βοήθειά δὲ τοῦ Νοϊντέλ ἀνήγγειλαν τῷ ἱερμνεῖ Παναγιώτῃ τὰ ἀποφασισθέντα, ἀλλ' ἡ ἀπάντησις τοῦ Παναγιώτου ἐβράδυνεν ἕνεκα τοῦ ἐπὶ τῶν ὀρέων τῆς Σερβίας κληροῦντος σουλτάνου. Οἱ συνομῶται προσεβόησαν νὰ ἀποκρούσῃ τὴν μετὰ τοῦ Παναγιώτου διαπραγματεύσιν, ἵνα μὴ μάθῃ τὰ κατ' αὐτὴν ὁ Παρθένιος καὶ δι' ἐνεργειῶν παρὰ τῷ μεγάλῳ βεζύρῃ ματαιώσῃ τὰ κατ' αὐτοῦ τεκταινόμενα· προαπέστειλαν τοὺς ὑπηρέτας αὐτῶν μετὰ τῶν ἀποσκευῶν εἰς Ραιδεστόν ἵνα ἀναμένωσιν, οὗτοι δ' ἐπεδιδάσθησαν ἐν νυκτὶ μετῃφισμένοι καὶ ἀφίκοντο ἔνθα ὄρισαν, πρὶν ὁ Παρθένιος μάθῃ τὴν ἀναχώρησιν αὐτῶν, ἀλλ' ὁ Παρθένιος μαθὼν τοῦτο ἐτρέψε κατόπιν καὶ διήγειρε τοὺς Τούρκους πιστωτάς, ἀλλ' ἀναφελῶς· διότι· δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐμποδίσῃ αὐτοὺς, νὰ μεταβῶσιν εἰς Φιλιππούπολιν, οὐσαν οὐχὶ μακρὰν, ἔνθα διέτριβεν ὁ σουλτάνος, ἐστάλησαν δὲ δύο ἐξ αὐτῶν ἵνα ἀναγγείλωσι τὴν ἀφίξιν αὐτῶν. Ὁ Παναγιώτης καίτοι ἰσχύων παρὰ τῷ μεγάλῳ βεζύρῃ, εὔρεν ἀντίδρασιν παρ' αὐτῷ καὶ τοῖς ἄλλοις τῶν ἐν τέλει Ὀσμανιδῶν, ἕνεκα τῶν πρὸς αὐτοὺς δώρων τοῦ Παρθενίου καὶ μετὰ δυσκολίας ἠδυνήθη νὰ ἀποστείλῃ ἀπεσταλμένον εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ καταγγείλῃ τὰς εἰσπραξείας καὶ δαπάνας τοῦ Παρθενίου, ὃς ἔλαβε χιλία σκοῦδα ἐν τέσσαρασι μῆσιν ἄνευ οὐδενὸς ἐλέγχου. Ὁ ἀπεσταλμένος ἁ γὰρ ἀφίκετο εἰς Κωνσταντινούπολιν, μὴνός σептемβρίου ἑπτακαιδέκατῃ τοῦ ἔτους 1671, συνέλαβε τὸν Παρθένιον, μὴ δυνήθεντα νὰ διαφείρῃ αὐτόν, ὃν ὠδήγησεν εἰς τὸν καϊμακάμην, παρ' ᾧ οἱ μητροπολίται καθήγγειλαν αὐτόν διὰ τὰ συλλεγέστα χρήματα, καὶ ἐζήτησαν τὴν ἀποβολὴν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀνάρρησιν τοῦ προκατόχου αὐτοῦ Διονυσίου τοῦ Θεσσαλονίκης, (ἦτοι τοῦ προέδρου Θεσσαλονίκης Διονυσίου τοῦ ἀπὸ Λαρίσης τοῦ Σπανοῦ καὶ Βύρβαλθ ἐπικαλουμένου), ὃν ἐξέβαλεν ὁ Παρθένιος· μετὰ τοῦ Διονυσίου τούτου ἐπορεύθησαν εἰς Ἀδριανούπολιν, ἐν ἧ ἐπίστρεψεν ὁ σουλτάνος καὶ ἤλπιζον νὰ ἐπιτύχωσι τοῦ σκοποῦ· ἀλλὰ οἱ φίλοι τοῦ Παρθενίου ἀντίστησαν σφόδρα, ἐπειδὴ δὲ ἐφοβοῦντο οἱ ἀντιπαλοὶ τὴν ὑπερίσχυσιν τοῦ Παρθενίου, ἀπεφάσισαν νὰ προαγάωσιν εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον, ἀντὶ Διονυσίου τοῦ ἀπὸ Λαρίσης (τοῦ Βύρβαλθ καὶ Σπανοῦ ἐπικαλουμένου), Διονύσιον τὸν ἀπὸ Λαρίσης (τὸν Κομνηνὸν καὶ Μουσαλίμην καὶ Σερουγλάνην ἐπικαλουμένον), ζητήσαντα τὰς ψήφους αὐτῶν καὶ ὑπισχόμενον τὴν ἀποβολὴν τοῦ Παρθενίου ἕνεκα τοῦ εὐνοοῦντος αὐτὸν καϊμακάμη Καπλάν Μουσταφᾶ πασσᾶ, καίτοι ἐγίνωσκον καλῶς ὅτι ὁ Διονύσιος οὗτος ἦν θρασὺς καὶ ἀλαζόν, ἀλλ' ἠναγκάσθησαν πρὸς τοῦτο φοβοῦμενοι τὸν Παρθένιον. Ὁ Διονύσιος ἔδωκε τῷ καϊμακάμῃ τριάκοντα ποσυγία, (ἦτοι δεκαπεντακισχίλια γρόσσια) ἵνα ἐπιτύχῃ τῆς εὐνοίας τοῦ μεγάλου βεζύρου· τούτου

σεως τοῦ πατριάρχου Διονυσίου, ἀντὶ τοῦ καθαιρεθέντος καὶ εἰς Κύπρον ἐξορισθέντος Παρθενίου, κατέλαβεν οὗτος τὸν θρόνον, μὴνὸς νοεμβρίου ὀγδόῃ τοῦ ἔτους 1671 ¹. Ἐκ τοῦ δημοσιευμένου βερατίου, τῆς πρώτης ταύτης πατριαρχίας τοῦ Διονυσίου, μαθάνομεν ὅτι ἀπότιθεν εἰς τὸ τουρκικὸν θησαυροφυλάκιον ἑννενήκοντα χιλιάδας ἄσπρα, ἤτοι δισμύρια δούκατα ². Ὁ Διονύσιος ἐφρόντισε ἵνα ἀναδημοσιευθῇ ἡ ὀρθόδοξος ὁμολογία τοῦ Πέτρου Μογίλα, ἡ δημοσιευθεῖσα δαπάναις τοῦ Παναγιώτου Νικουσίου ἐν Ὀλλανδίᾳ ἔτει 1667 ³, ἐδημοσιεύθη δὲ τὸ δεύτερον ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Νικουσίου· τοῦτο γίγνεται δῆλον ἐκ γράμματος τοῦ πατριάρχου Διονυσίου, μὴνὶ Ιουλίῳ τοῦ ἔτους 1672, ἀλλὰ δευτέρα ὑπὸ Νικουσίου δημοσίευσίς δὲν εἶναι γνωστὴ, διότι ἐδημοσιεύθη ἀπαρράλλκτως, ὅπως ἡ πρώτη ἐκδόσις, δι' ἃ παρέμεινεν ἀγνωστος ὡς δευτέρα. Τὸ γράμμα τοῦτο τοῦ Διονυσίου ἐδημοσίευσεν ὁ Αἰμί-

ἔνεκα ἀπεβλήθη τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου ὁ Παρθένιος, ἀλλὰ ὁ Διονύσιος ἐγένετο δεκτός ἄνευ φιλοφρονήσεων, ὅτε δὲ ὁ Ἡρακλείας Βαρθολομαῖος προσεῖγαγε τὸν νέον πατριάρχη Διονύσιον εἰς τὸν μέγαν βεζύρη, εἶπεν αὐτῷ· αἱ ἀταξίαι καὶ αἱ κατασχῆσεις τοῦ Παρθενίου ὤθησαν ἡμᾶς εἰς τὰ παρόντα, διότι διεπράξατο ἐγκλήματα φοδερὰ· μεθ' ὃ ὁ Διονύσιος περιεβλήθη τὸ καφτάνι καὶ ἀνεροῖθη εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον ὑπὸ τοῦ τσαοῦση Βαχῆ. (De la Croix état présent des nations et églises Crecque, Armenienne, et Maronites en Turquia, (Paris, 1714, in 12°), p. 109—114.—J. Aymon Monuments authentiques de la religion des Grecs et de la fausseté de plusieurs confessions de foi, (A la Haye, 1708, in 8°), p. 61—63.—Τοῦ αὐτοῦ Lettres anecdotes du Cyrille Lucar patriarche de Constantinople et de sa confession du foi, (Amsterdam, 1728, in f^o), p. 61—63).—Ἐὰν ἡ διήγησις αὕτη τοῦ De la Croix ἦ καθ' ὅλα ἀληθής, καὶ ὁ Παναγιώτης Νικουσίος συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀποβολὴν τοῦ πατριάρχου Παρθενίου, ἔνεκα τῆς κατ' αὐτοῦ συκοφαντίας τοῦ Παρθενίου, κατὰ Δοσίθεον τοῦ Ἱεροσολύμων.

1. Περίληψις πατριαρχικῶν ἐγγράφων (τῆς Νομικῆς συναγωγῆς Δοσιθέου τοῦ Ἱεροσολύμων), ἐν Κ. Ν. Σάββα Μεσαιωνικῆς βιβλιοθήκης, τόμ. Γ', σελ. 598. Καὶ ἐν τῷ κώδικι Φωτίου τοῦ Κυπρίου νεῖται ἀντίγραφον, ἐξ οὗ ἐδημοσιεύθη ὑπὸ Μανουὴλ Γεδεών. (Ὁ πατριάρχης Διονύσιος· Δ' ὁ Μουσελίμης, ἐν Ἐκκλησιαστικῆς ἀληθείας, (ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1887, εἰς 8ον), περ. 6', ἔτει Γ', σελ. 193—195).

2. J. Aymon Monuments authentiques de la religion des Grecs et de la fausseté des plusieurs confessions de foi, p. 486.— τοῦ αὐτοῦ Lettres anecdotes du Cyrille Lucar patriarche de Constantinople et sa confession du foi, p. 489.

3. Émile Legrand Bibliographie hellénique ou description raisonnée des ouvrages publié par Grecs au XVIIe siècle, (Paris, 1892, in 4°), tom. II, p. 202.

λιος Λεγράνδ ἐκ τοῦ ἀρχετύπου ἀποκειμένον ἐν τῇ ἐθνικῇ τῶν Γάλλων βιβλιοθήκῃ ¹. τὸ γράμμα προεδημοσιεύθη γαλλιστί μὲν τρίς ², ἅπαξ δὲ λατινιστί ³. καὶ ἐν μὲν ταῖς γαλλικαῖς καὶ τῇ λατινικῇ ἐκδόσει φέρει τὸ ἔτος 1672, μῆνα ἰούλιον καὶ ἰνδικτιῶνα πέμπτην, ἐν δὲ τῇ ἐλληνικῇ ἐκδόσει φέρει μὲν ἔτος 1672, οὐδένα δὲ μῆνα, ἰνδικτιῶνα δὲ πεντεκαιδεκάτην, ἀλλὰ τὸ ἔτος 1672 προσπίπτει, ἔτει δεκάτῳ τῆς ἐννενηκοστῆς ἰνδικτιῶνος. Κατὰ Θωμᾶν Σμίθιον ὁ Διονύσιος ἦν λίαν εὐπρόσδεκτος ⁴, μὴνι δὲ ἰανουαρίῳ τοῦ ἔτους 1672 ὁ Διονύσιος καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ἱεράρχαι, ἐξέδωκαν τὰς περὶ τῶν μυστηρίων τῆς ἐλληνικῆς ἐκκλησίας ἀποκρίσεις, ἃς ὑπέγραψαν οἱ πρῶην πατριάρχαι Παΐσιος, Διονύσιος καὶ Μεθοδιος, ὁ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Παΐσιος καὶ τριάκοντα καὶ τέσσαρες ἱεράρχαι· ἀνήρτησε δὲ ὁ Νοιντέλ ἐπὶ τοῦ πατριαρχικοῦ γράμματος ἐπίχρυσον σφραγίσμα καὶ ἐκόμισαν τὸ γράμμα αὐτῷ οἴκοι οἱ μητροπολίται Ἀδριανουπόλεως (Νεόφυτος), Ἀθηνῶν (Ἄνθιμος) καὶ τις ἄλλος ⁵. τὸ γράμμα μετὰ τοῦ ἐπιχρύστου σφραγίσματος ἐπέδειξεν ὁ Νοιντέλ, τῷ Ἰωάννῃ Κοβελ μετὰ ὑπερβαλλούσης χαρᾶς καὶ εὐχαριστήσεως ⁶. τὸ γράμμα ἐδημοσιεύθη πολλάκις καὶ ἐλλληνιστί καὶ γαλλιστί καὶ ἀγγλίστί, συνέγραψε δὲ αὐτὸ ὁ μέγας ρήτωρ τῆς

1. Émile Legrand Bibliographie hellénique ou description raisonnée des ouvrages publiés par Grecs au XVIIe siècle, tom. II, p. 213—216.

2. Perpétuité de la foi de l'église catholique sur l'Eucharistie par Nicole, Arnault, Renaudot., (Paris, 1841, in f^o), ed. Migne. tom. II, col. 1205—1206. — J. Aymon Monumens authentiques de la religion des Grecs, et de la fausseté des plusieurs confessions de foi, p. 483—484.— τοῦ αὐτοῦ Lettres anecdotes du Cyrille Lucar patriarche de Constantinople et sa confession du foi, p. 484—484.

3. Emmanuelis A. Schelstrate Acta orientalis ecclesiae contra Lutheri heresim, (Roma, 1729, in f^o), pars secunda, p. 637—639.

4. Thoma Smitho De Graecae ecclesiae hodierno statu epistola, p. 59—60. — Thomas Smith An account of the Greek church. p. 82.

5. Charl. Schefer Journal d'Antoine Galland pendant son séjour à Constantinople, (Paris, 1881, in 4°), tom. I, p. 54—55. — Perpétuité de la foi de l'église catholique sur l'Eucharistie par Nicole, Arnault, Renaudot, tom. II, col. 1165, καὶ ἐν τόμ. II, col. 1120—1121.

6. John Covel Some account of the present Greek church, p. 137.

μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας ¹, ὅς ἐκαλεῖτο Βαλασίος.

Ὁ Νοϊντέλ διὰ τῶν τοιούτων παραβολῶν αὐτοῦ πράξεων κατὰ τῆς ἐλληνικῆς ἐκκλησίας ἐτάραξεν αὐτὴν κακοήθως, διότι παρεπλάνησεν οὐ μόνον ἱεράρχας ἀλλὰ καὶ νησιωτικὰ κοινά· διήρесе δὲ εὐτῷ τὴν ἐλληνικὴν ἐκκλησίαν καὶ ἐνόμισεν ὅτι διὰ τῶν ἀσυνέτων αὐτοῦ διαβημάτων, τῶν ἀπαντήσεων τοῦ πατριάρχου Διονυσίου καὶ τῶν διαφορῶν μαρτυρικῶν τῶν ἐλληνικῶν ἐκκλησιῶν, περὶ τῆς ἐν τῇ εὐχαριστίᾳ συμφωνίας τῶν δύο ἐκκλησιῶν, κατεστήσατο τὴν ἐλληνικὴν ἐκκλησίαν ἐχθρὰν πρὸς τὰς ἐκκλησίας τῶν ἀναμορφωτῶν· ὁ Ἀὐμὼν καταγγέλλει πολλὰ τῶν μαρτυρικῶν τούτων ὡς πλαστά. Ἀνήγγειλε δὲ ὁ Νοϊντέλ τὸ λαμπρὸν αὐτοῦ κατόρθωμα τῆς ἐκδόσεως τοῦ πατριαρχικοῦ γράματος δι' ἐπιστολῆς πρὸς τὸν βασιλέα τῶν Γάλλων, μηνὶ Ἰουλίῳ τοῦ ἔτους 1672 ².

Ὁ Νοϊντέλ ἀπέστειλε πρὸς τὸν πατριάρχην Διονύσιον, μηνὶ μαρτίῳ τοῦ ἔτους 1672, ὡς εὖνευ τῷ Παναγιώτῃ Νικουσίῳ ἐρμηνεῖ καὶ γραμματεῖ τοῦ μεγάλου βεζύρου, καὶ παρέκάλεσε νὰ γράψῃ αὐτῷ εἰς Ἀδριανούπολιν, ἔνθα παρέμενεν ὁ σουλτάνος, ὡς ἀφ' ἑαυτοῦ, χωρὶς νὰ μνημονεύσῃ τοῦ πρέσβεως, καὶ νὰ παρακαλέσῃ αὐτόν, ἐπειδὴ ἰσχύει παρὰ τῷ σουλτάνῳ, ἵνα ἐργασθῇ δραστηρίως πρὸς ἀνανέωσιν τῶν διολογήσεων· ὁ πατριάρχης συνήνεσεν εὐχαρίστως καὶ ἔγρα-

1. Perpétuité de la foi de l'Église catholique sur l'Eucharistie, par Nicole, Arnauld, Renaudot, tom. II, col. 1136.

2. Perpétuité de la foi de l'Église catholique sur l'Eucharistie par Nicole, Arnauld, Renaudot, tom. II, col. 1163—1164.— Τὸ δὲ ὑπὸ τῶν ἑπτὰ μητροπολιτῶν ὑπογραφῶν μαρτυρικὸν γράμμα περὶ τῆς ἐν τῇ εὐχαριστίᾳ συμφωνίας τῶν ἐκκλησιῶν ἐλληνικῆς καὶ φραγκικῆς, μηνὸς Ἰουλίου ὀκτωκαιδεκάτῃ τοῦ ἔτους 1671 ἐν Πέρα, ἤτοι τοῦ Ἡρακλείας Βαρθολομαίου, τοῦ Χαλκηδόνος Ἰερεμίου, τοῦ Πισιδίᾳς Ἀνθίμου, τοῦ Κυζικίου Μητροφάνους, τοῦ Ἀθηνῶν Ἀνθίμου, τοῦ Ρόδου Ἰωακείμ καὶ τοῦ Νικομηδείας Νεοφύτου ἐχθρῶν τοῦ πατριάρχου Παρθενίου, συνεγράφη ἐν τοῖς γραφεῖσι τοῦ Νοϊντέλ, περὶ τούτου δὲ ἠρωτήθη ἱερεὺς ἐπὶ μακροῦν παραμείνας ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ ἐν Ὀλλανδίᾳ μὴ καλιδινόφρων· οἱ εἰρημένιοι ἱεράρχαι ἐκρύπτοντο φοβούμενοι τὸν Παρθένιον, ἀλλὰ ἂν καὶ κηρωρισμένοι διεπράξαντο τὴν ὁμολογίαν (ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ Νοϊντέλ πρὸς τὸν βασιλέα τῶν Γάλλων, μηνὸς δεκεμβρίου εἰκοστῆ ἐνάτῃ τοῦ ἔτους 1671. (ἐν Nicole, Arnauld, Renaudot Perpétuité de la foi de l'Église catholique sur l' Eucharistie, tom. II. col. 1120—1121).—Τὸ γράμμα τῶν εἰρημένων ἱεραρχῶν κεῖται ἐν στήλαις 1118-1120 τοῦ αὐτοῦ συγγράμματος· ἀλλὰ καὶ τὴν ὁμολογίαν ταύτην καταγγέλλει ὡς πλαστὴν ὁ Ἀὐμὼν. (σελ. 451—452).

φεν αὐτῷ τὸ δοθὲν αὐτῷ σχέδιον. Ἐν τῇ ἐπιστολῇ, ὁ πατριάρχης (ἦτοι ὁ Νοϊντέλ), ἔγραφεν ὅτι τοῦτο θὰ συντελέσῃ ἵνα τόσους δυστυχεῖς Ἕλληνας πλέοντας ὑπὸ τὴν σημαίαν τοῦ σουλτάνου δὲν αἰχμαλωτίζουσιν ἢ τυραννοῦσιν οἱ Γάλλοι πειραταί, ἦτοι ὁ Νοϊντέλ ἠπειλεῖ τὸν πατριάρχην καὶ διὰ τοῦ πατριάρχου τὸν ἔρμηνέα Παναγιώτην Νικουσίον ὅτι εἰ δὲν ἀνανεωθῶσι τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ Παναγιώτου, αἱ διωμολογήσεις οἱ Γάλλοι πειραταί θὰ αἰχμαλωτίζον καὶ θὰ ἐτυράνουν τοὺς πλέοντας Ἕλληνας!! Ἡ ἐπιστολὴ διὰ τοῦ ἔρμηνέως Φορνέτου διεβιβάσθη εἰς τὸν Φοντὲν μεταβαίοντα εἰς Ἀδριανούπολιν ἵνα δοθῇ τῷ Παναγιώτῃ μετ' ἐπιστολῆς τοῦ Νοϊντέλ· ἡ ἐπιστολὴ ἐδημοσιεύθη γαλλιστί ¹.

Τὸν πατριάρχην Διονύσιον, ἔτει 1672 μὴν ἰουλίου τριακοστῇ πρώτῃ, κατηγόρησε τῷ Νοϊντέλ ὁ μητροπολίτης Παροναξίας Θεοφάνης Μαυρογορδάτες, ὅτι ἠτοίμαζε βίαν κατ' αὐτοῦ, ἤρξατο δὲ ἀπὸ τοῦ διακόνου αὐτοῦ, ὃν ἐβασάνισε διὰ τεσσαράκοντα ραβδισμῶν καὶ ἐπέπληττεν ὡς ὄντα Φράγκον καὶ οὐχὶ χριστιανόν ἐδεήθη δὲ ὁ Θεοφάνης τοῦ πρέσβεως ἵνα ἐπιβιάσῃ αὐτὸν πλοίου ἀποπλέοντος τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἵνα διαφύγῃ τὴν ὀργὴν τοῦ πατριάρχου, ὃς ἐξητελιζε καὶ ἐβασάνιζε τὴν ἐλληνικὴν ἐκκλησίαν περισσότερον τῶν πρὸ αὐτοῦ· ἐπειδὴ δὲν ἠγείχετο τὰς ἀς διαπράττει ἀσεβείας καὶ δέεται ὑπὲρ τῶν ὄπλων τοῦ σουλτάνου, καὶ διότι ἦναπτε λυχνίαν ἵνα ἐπιτύχῃ τούτου· καὶ κατὰ τὴν ἱεράν μυσταγωγίαν ἐδεήθη τοῦ Θεοῦ, ἵνα ἡ προσφερομένη θυσία γενήσῃτε βοηθὴς διὰ παροχῆς πλήρους νίκης κατὰ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ, τούτου ἕνεκα ὁ πρεσβευτὴς διὰ τοῦ αὐτοῦ ἔρμηνέως Φορνέτου, μὴν ἰουλίου δευτέρα, ὅτε ἐπορεύθη δι' ὑποθέσεις τοῦ πρέσβεως πρὸς τὸν πατριάρχην, ἠρώτησεν αὐτὸν ἐπιδεξίως, εἰ ἢ ἀληθὲς ὅτι ἐβασάνισε τὸν διάκονον τοῦ Παροναξίας ἱεράρχου· καὶ ἠρώτησεν αὐτὸν εἰ ἢ χριστιανὸς ἢ

1. Mémoires du chevalier d'Arvieux, envoyé extraordinaire du roi à la Porte, consul à Alep, d'Alger, de Tripoli et autres échelles du Levant., par r. p. Jean Baptiste Labat, (Paris, 1735, in 8°), tom. IV, p. 367—369.

Φράγκος καὶ εἰάν διετήρη λυχνίαν ἠναυμένην ἐν τῷ ναῷ καὶ ἐδέετο ὑπὲρ τοῦ σουλτάνου, πρὸς δὲ ὅτι ἐδεήθη ὑπὲρ αὐτοῦ ἐν τῇ ἱερᾷ μυσταγωγίᾳ. Ὁ πατριάρχης ἀπήντησεν ὅτι πάντα ταῦτα ἦσαν ψεύδη καὶ τὰς συκοφαντίας ταύτας δὲν ἔπρεπε νὰ πιστεύσῃ ὁ πρεσβευτής, διότι ἀπαγορεύει ἡ ἐκκλησία δεήσεις ὑπὲρ Μωαμεθανοῦ ¹.

Γράμμα συστατικὸν τοῦ πατριάρχου Διονυσίου, εἰς τὸν μοναχὸν Ἀθανάσιον Κρεμόνα ἀρχιμανδρίτην, πρὸς τοὺς Γερμανοὺς περὶ ἐλεημοσύνης, ὑπὲρ τοῦ ἐν Ἀθῶν τῷ ὄρει μοναστηρίου τῶν Ἰβήρων ἐγένετο, ἔτει 1673 μηνὶ μαρτίῳ, κατὰ τὸ ἐν αὐτῷ κείμενον ἐνδέκατον ἔτος τῆς ἐνενηκοστῆς ἰνδικτιῶνος ².

Καίτοι ὁ Διονύσιος χαριζόμενος τῷ πρέσβει τοῦ Γάλλων βασιλέως Νοϊντέλ ἐξέδοτο τὸ κατὰ τῶν ἀναμορφωτῶν γράμμα. Ἐκ τούτου οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει Φράγκοι μοναχοὶ ἀποθρασυνθέντες ἀφηνίασαν καθ' ἡμῶν, ἐπειδὴ ἠρείδοντο εἰς τὴν ἰσχὺν τοῦ πρέσβεως Νοϊντέλ ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Διονυσίου, ἀλλ' οὗτος συνέτριψε τὴν φαινομενικὴν ἰσχὺν τοῦ πρέσβεως, διότι τὸ πρῶτον διὰ γράμματος ἀπέτρεψεν ἐκ τῶν ἐλλήνων, εἶτα δὲ καὶ διὰ μεγάλου ἀφορισμοῦ, ὅσοι ἐσύχναζον εἰς τοὺς φραγκικοὺς ναοὺς, ὅσοι ἐνυμφεύοντο μετὰ κατολίκων, ὅσοι ἀπέστελλον τὰ τέκνα αὐτῶν εἰς τὰ σχολεῖα τῶν Φράγκων μοναχῶν καὶ ὅσοι ἐξομολογοῦντο εἰς Φράγκους ἱερεῖς καὶ μετελάμβανον παρ' αὐτοῖς. Ταῦτα ἀναγγέλει τῷ Γερμανῶν αὐτοκράτορι ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀντιπρεσβευτὴς αὐτοῦ Ἰωάννης Χριστοφόρος Κινδσπέργιος, μηνὸς μαρτίου πέμπτη καὶ εἰκοστὴ τοῦ ἔτους 1678, ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως· προστίθεται δὲ ἐν τῇ διηγήσει αὐτοῦ ὅτι οἱ ἐκ γενετῆς Ἕλληνες καταδιώκουσι περισσότερο τὸς κατολίκοις καὶ αὐτῶν τῶν Τούρκων, καὶ ὅτι οἱ πρέσβεις βαρέως ἔφερον τὰ ὑπὸ τοῦ πατριάρχου γενόμενα, ἐξ οὗ πολλὰ

1. Henrici Hilarii Philippi Cyprii magnæ ecclesiæ Constantinopolitani, proto-notarii Chronicon ecclesiæ Græcæ. appendix.

2. Charl. Schefer Journal d' Antoine Galland pendant son séjour à Constantinople, tom. I, p. 178—179, 180.

προσεδοκῶντο τὰ γενησόμενα κακά, διότι θὰ διεσπῶντο αἱ σχέσεις τῶν Ἑλλήνων μετὰ τῶν κατολίκων. ἐν ᾧ διέκειντο φιλικώτατα, κατηγορεῖ δὲ ἀναισχύντως τοὺς Ἑλληνας ἱερεῖς, καὶ προσεπιλέγει ὅτι ὁ Παναγιώτης, νοεῖ βεβαίως τὸν Νικουσίον, ἐβάπτισε κατὰ τοὺς Φράγκους ὅλα τὰ τέκνα αὐτοῦ, καὶ ἐξομολογεῖτο εἰς Φράγκους ἱερεῖς, ἐθεώρει δὲ ὁ Παναγιώτης τὸν ἀφορισμὸν ἄκυρον καὶ ἠλπίζεν ὁ πρεσβευτῆς ὅτι ὁ Παναγιώτης θὰ ἐνεργήσῃ ἐναντίον τούτων καὶ ἄλλων παρομοίας φύσεως ἐλληνικῶν παρεκτροπῶν. Τὰ μετὰ ταῦτα εἶναι ἄγνωστα ἡμῖν. Ἀλλὰ ὀφείλομεν νὰ πιστεύσωμεν τὰ παρὰ τοῦ Κινδσπεργίου περὶ τοῦ Παναγιώτου λεγόμενα ;

Περὶ τῆς παιδείας τοῦ Διονυσίου Δημητρίου Προκοπίου σημειοῦται· «Διονύσιος Βυζάντιος, πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, ἀνὴρ εἰδήμων ἰκανῶς τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης· τῶν τε ἱερῶν γραφῶν, καὶ τῶν πατέρων τῆς ἐκκλησίας ἔμπειρος, ὧν ἐν τῇ συνεχεῖ καὶ ἀδιακόπῳ μελέτῃ ἦν διάγων τὸν βίον, καὶ οἷς ἐκεῖθεν ἤρανίζετο ὀρθοῖς δόγμασι καὶ πνευματικαῖς παραινέσεσι κατήρηζε τὸ λογικὸν αὐτοῦ ποίμνιον πρὸς τὴν τῶν ὀρθῶν δογμάτων τὴν ἀκρίθειαν, καὶ χριστιανικὴν πολιτείαν»¹. Ὁ δὲ Καισάριος Δαπόντες σημειοῦται ὅτι ὁ Διονύσιος ἐκαλεῖτο Σερογλάνης², καὶ ἦν σοφώτατος καὶ συγγραφεὺς δύο εὐχῶν εἰς τὴν Παναγίαν καὶ συνέγραψεν «ὕπόμνησιν περὶ τοῦ θαύματος, ὅπερ πεποίηκεν ἡ κυρία δέσποινα θεοτόκος πρὸς τὸν ἀχρεῖον αὐτῆς δοῦλον Διονύσιον τάχα καὶ πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως». Τὴν ὑπόμνησιν ταύτην ὡς καὶ ἐπιστολὴν τοῦ Διονυσίου πρὸς τοὺς μεγάλους δούκας τῆς Ρωσίας ἐδημοσίευσεν ὁ Σάθας³. Ὁ Γεράσιμος Κακαβέλας συνέγραψε βίον

1. Δημητρίου Προκοπίου Ἐπιτετημένη ἐκπαίδευσις τῶν κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα λογίων Γραικῶν, ἐν Io Alb. Fabricii Bibliotheca Graeca sive notitia scriptorum veterum. (Hamburgi, 1805, in 4°), ed. Harles, tom. XI, p. 533.—καὶ ἐν K. N. Σάθα Μεσαιωνικῆς βιβλιοθήκης, τόμ. Γ', σελ. 482.

2. Καισαρίου Δαπόντε Χρονογράφος 1648—1701, ἐν K. N. Σάθα Μεσαιωνικῆς βιβλιοθήκης, τόμ. Γ', σελ. 12.—καὶ ἐν Constantin Erbicianu Cronicarii Greci carū aū scris despre Români in epoca Fanariota, (Bucuresti. 1890, in f^o), p. 20.

3. Καισαρίου Δαπόντε Ἱστορικός κατάλογος ἀξιόλογος τῶν καθ' ἡμᾶς χρηματισάν-

τοῦ Διονυσίου, ὅς ἐδημοσιεύθη ἐν Βενετία ἔτει 1689, ἀλλὰ εἶναι ρητορικὸν γύμνασμα, τοῦτον ἀνεδημοσίευσεν ὁ Μανουὴλ Γεδεών¹. ὅς ἐν τοῖς Πατριαρχικοῖς πίναξι καταλέγει πάντα ὅσα πατριαρχικά γράμματα ἦσαν αὐτῷ γνωστὰ τῶν πατριαρχῶν Μεθοδίου, Παρθενίου καὶ Διονυσίου².

Ὁ Πατριάρχης Διονύσιος ἀπώλεσε τὸν πατριαρχικὸν θρόνον ἔνεκα τῆς συζύγου τοῦ Παναγιώτου Νικουσίου καλουμένης Περουζέ, ἣ ἔνεκα τοῦ ἀξιώματος, τοῦ πλοῦτου καὶ τῆς ἰσχύος τοῦ ἀνδρός αὐτῆς ἦν λίαν ὑπερήφανος καὶ ὑπερφοροῦσα καὶ ἀπρεπῶς ἐφέρετο πρὸς τὸν πατριάρχη, ὅς δὲν ἠνείχετο αὐτήν³. μάλιστα δὲ ἐν ὁμιλίᾳ ἐν Φαναρίῳ καταφρονητικῶς ὠμίλησε περὶ αὐτῆς ὅτι ἦν «σκληρὴ καὶ ἄτυχη καὶ δέρνει τοὺς σκλάβους καὶ δὲ θέλει δώσει ψωμί». τούτων ἔνεκα ὁ Παναγιώτης διὰ τοῦ πρώην πατριάρχου Μεθοδίου καὶ τῶν μητροπολιτῶν Νικομηδείας (Νεοφύτου), Ἡρακλείας (Βαρθολομαίου), Ἀδριανουπόλεως (Νεοφύτου), Τυρνάβου (Γερασίου), Δρύστρας (Μακαρίου), Θεσσαλονίκης (Διονυσίου), Λαρίσης (Γρηγορίου), Ρόδου (Ἰωακείμ), ἀπώλεσεν ὁ Διονύσιος τὸν πατριαρχικὸν θρόνον⁴ καὶ καθήρεθη, μηνὸς αὐγούστου ἑνδεκάτῃ τοῦ ἔτους 1672. «Καθαίρεσις τοῦ πατριάρχου Διονυσίου τοῦ ἐπονομαζομένου Σέρ-ὀγλάν καὶ Βάρθαλιν»⁵.

των ἐπισήμων Ρωμαίων. ἐν Κ. Ν. Σάβα Μεσαιωνικῆς βιβλιοθήκῃ, τόμ. Γ', σελ. 73—81.—Constantin Erbiciánu Cronicarîi Greci carú aú scris despre Români in epoca Fanariota, p. 193.—καὶ Γεωργίου Ζαβίρα Νέα Ἑλλάς ἢ ἑλληνικὸν θέατρον, (Ἀθήνησι, 1872, εἰς 8ον), σελ. 258—260.

1. Μ. Γεδεών Ἀρχαῖον ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας, (ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1911, εἰς 8ον), τόμ. Α', σελ. 345—366.

2. Μ. Γεδεών Πατριαρχικοὶ πίνακες, εἰδήσεις ἱστορικαὶ βιογραφικαὶ περὶ τῶν πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως, (ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1885—1890, εἰς 8ον), σελ. 593—597.

3. Paul Ricaut The present state of the Greek and Armenian churches, p. 104—106.—Histoire de l'etat présent de l'église Grecque et de l'église Armenienne, par M. Rosenond p. 11—12.—John Covel Some account of the present Greek church, p. liij.—Mich. Le Quien Oriens christianus in quator patriarchatus digestus (Parisii, 1740, in f°), tom. I, col. 344.

4. John Covel Memory concerning the last chance of the patriarch's (Add. mss. n° 22,912, fol. 154). ἐν τῷ χειρογράφῳ ἀναφέρεται καὶ μητροπολιτῆς Hyperconesi ἄγνωστος ἐμοί.

5. Περίληψις πατριαρχικῶν ἐγγράφων (τῆς Νομικῆς συναγωγῆς Δοσιθέου τοῦ Ἱε-

Ὁ Κορνήλιος Μάγνης λέγει τὸν Διονύσιον ἄνδρα αὐστηρὸν καὶ ὀργίλον, ἀλλὰ παιδείας, ὁ Διονύσιος ἦν κατάχρεως καὶ πιεζόμενος ὑπὸ τῶν δανειστῶν κατέφυγεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ πρέσβεως τοῦ Γάλλων βασιλέως, ὃς ὑπεδέξατο αὐτὸν φιλανθρώπως καὶ παρεχώρησεν αὐτῷ διαμέρισμα ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ἔνθα ᾤκει μετὰ δύο μοναχῶν καὶ διήγε βίον αὐστηρότατον, διότι ἐδέετο μέχρι βαθείας νυκτός, προστίθεται δὲ ὁ Μάγνης, ἀκούω ὅτι πρόκειται νὰ κλεισθῇ τὸ πατριαρχεῖον ἕνεκα χρέους διακοσίων περίπου χιλιάδων φλωρίων, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ ταῦτα εἶναι τόκοι βαρεῖς. Ἡ Πύλη ὁμως ἐπιθυμεῖ νὰ ὀφελῆθῃ ἐκ τῆς νέας ἐκλογῆς διὸ σκέπτεται καθὰ λέγεται, νὰ ποιήσῃ κατὰ τὸ σύνθημα νὰ καταδιώξῃ ἓνα ἐκ τῶν δώδεκα πλουσιωτέρων Ἑλλήνων ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν οἷς ἦν καὶ Μανωλάκις (ὁ ἐκ Καστορίας), ὃς ὑπολογίζεται ὅτι ἔχει πλείονας τῶν τριακοσίων χιλιάδων τ α λ λ ἦ ρ ω ν, καὶ ἴσως πρῶτος φυλακισθῆ εἰς τὸ βάθος πύργου, διὰ νὰ ἀπελευθερωθῆ δὲ ὀφείλει νὰ δαπανήσῃ εἰς τὴν ἀνάρρησιν τοῦ νέου πατριάρχου. Τὰς δὲ κατὰ τοῦ πατριάρχου Διονυσίου κακοήθειαι φλυαρίας τοῦ Ἰλαρίωνος Τζιγάλα, ὃν ὁ Διονύσιος ἀπέβαλλε τοῦ ἀξιώματος τοῦ μεγάλου διδασκάλου, ὡς διδάσκοντα τὰς πλάνας τῆς ρωμάνας ἐκκλησίας οὔτε ὁ Κορνήλιος Μάγνης ἐπίστευσε ὅτε παρεγένετο εἰς Κύπρον ¹.

Γεράσιμος ὁ ἀπὸ Τυρνόβου, ἀνὴρ Κρής, ἔτει 1673 μηνὸς αὐγούστου τετάρτη ἐπὶ δέκα, προήχθη εἰς πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως, κατὰ τὸ ὑπόμνημα τῆς μεταθέσεως αὐτοῦ ². Ἐν «Συνόψει τῶν πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως» κεῖται περὶ τοῦ Γερασίμου τόδε· «Ιουλίου εἰκοστῆ, ἡμέρα

ροσολύμων), ἐν Κ. Ν. Σάββα Μεσαιωνικῆς βιβλιοθήκης, τόμ. Γ', σελ. 599.—Περὶ τοῦ ὀνόματος τούτου τοῦ Διονυσίου σημειοῦται ὁ Ζαχαρίας Μαθῶς, (Κατάλογος ἱστορικός τῶν πρώτων ἐπισκόπων καὶ τῶν ἐφεξῆς πατριαρχῶν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἁγίας τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, (ἐν Ἀθήναις, 1884, εἰς 8ον), ἔκδ. 6', σελ. 311—312.

1. Quanto di più curioso, e vago ha potuto raccogliere Cornelio Magni nel secondo biennio da esso consumato in viaggi, e dimore per la Turchia, (Parma, 1692. in 12°), part. II, p. 73—75, 448—449.

2. Περιληψὶς πατριαρχικῶν ἐγγράφων (τῆς Νομικῆς συναγωγῆς Δοσιθέου τοῦ Ἱεροσολύμων). ἐν Κ. Ν. Σάββα Μεσαιωνικῆς βιβλιοθήκης, τόμ. Γ', σελ. 599.

παρασκευῆ ἔγινε πατριάρχης Γεράσιμος ὁ Τυρνόβου εἰς Ἀδριανούπολιν εὐρισκομένου τοῦ βασιλέως ἐκεῖ καὶ εἰς τὰς δεκατέσσαρας αὐγούστου ἡμέρα πέμπτη ἦλθεν εἰς τὴν Πόλιν καὶ τὸν ἐμετάθεσαν τὸ πρῶτ'»¹. ὁ Ἰωάννης Κόβελ σημειοῦται ὅτι ὁ Γεράσιμος ἐγένετο πατριάρχης, μηνὸς ἰουλίου τριακοστῆ τοῦ ἔτους 1673· ὁ Ἀντώνιος Γαλλάνδος σημειοῦται ὅτι ὁ Γεράσιμος ἐκλεγείς πατριάρχης ἀφίκετο εἰς Κωνσταντινούπολιν μηνὶ αὐγούστῳ τοῦ ἔτους 1673². Καὶ Μελέτιος ὁ Ἀθηνῶν σημειοῦται· «τῷ ἀρχοῦ τῆ ἰδ' τοῦ αὐγούστου πατριάρχης ἔγινε Γεράσιμος ὁ Τυρνόβου μητροπολίτης»³· καὶ Ἀθανάσιος Κομνηνὸς Ὑψηλάντης μετεγράφει τὸν Μελέτιον⁴.

Ὁ Γεράσιμος ἀποειπὼν τὴν πατριαρχίαν, τὸ μὲν πρῶτον ἐδόθη αὐτῷ ἢ μητρόπολις Χίου⁵, εἶτα δὲ ὑποσχετικὸν γράμμα μιᾶς ἐπαρχίας⁶, μεθ' ὃ ἐδόθη αὐτῷ ἢ ἀρχιεπισκοπὴ Ἀνδρου κατὰ προεδρείαν⁷, ἦν μετὰ ταῦτα ἀντήλλαξε μετὰ τῆς μητροπόλεως Παροναξίας, ἀπέθανε δὲ ἐν Νάξῳ ἔτει 1689⁸.

Ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ Κορνηλίου Μάγνη διηγουμένων ὑπεμφαίνεται ὅτι τὸ καινόςπουδον τῶν ἡμετέρων, ἢ ἐπαίσχυντος πολιτεία τῶν Φράγκων καὶ τὸ φιλοχρήματον καὶ ἀρπακτικτὸν

1. «Σύνοψις τῶν πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως, ἀφ' ὃ», ἐν Anselmi Banduri Imperium orientale sive antiquitates Constantinopolitanæ in quatuor partes distributæ, (Venetiis, 1721, in f^o), tom. I, p. 696—698.

2. Journal d'Antoine Galland pendant son séjour à Constantinople 1672—1673, ed. Charles Schefer, tom. II, p. 147.

3. Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία Μελετίου μητροπολίτου Ἀθηνῶν, τόμ. Γ', σελ. 464.

4. Ἀθαν. Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου Ἐκκλησιαστικῶν καὶ πολιτικῶν... τὰ μετὰ τῆν ἄλωσιν, ἐκδ. Γερμ. Ἀφθονίου, σελ. 169.

5. Περίληψις πατριαρχικῶν ἐγγράφων, (τῆς Νομικῆς συναγωγῆς Δοσιθέου τοῦ Ἱεροσολύμων), ἐν Κ. Ν. Σάθα Μεσαιωνικῆς βιβλιοθήκης, τόμ. Γ', σελ. 601.

6. Περίληψις πατριαρχικῶν ἐγγράφων (τῆς Νομικῆς συναγωγῆς Δοσιθέου τοῦ Ἱεροσολύμων), ἐν Κ. Ν. Σάθα Μεσαιωνικῆς βιβλιοθήκης, τόμ. Γ', σελ. 603.

7. «Συνοδικὸν ὅπερ δίδωσι κατὰ προεδρίαν τῷ πρώτῳ Κωνσταντινουπόλεως Γερασίμῳ τὴν ἀρχιεπισκοπὴν Ἀνδρου ἀρχοῦ», ἐν κώδικι Κριτίου, σελ. 645—646.— Περίληψις πατριαρχικῶν ἐγγράφων (τῆς Νομικῆς συναγωγῆς Δοσιθέου τοῦ Ἱεροσολύμων), ἐν Κ. Ν. Σάθα Μεσαιωνικῆς βιβλιοθήκης, τόμ. Γ', σελ. 693.

8. Γεράσιμος ὁ ἀπὸ Τυρνόβου πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, πρόεδρος τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Ἀνδρου καὶ τῆς μητροπόλεως Παροναξίας, ἐν Νησιωτικῆ; ἐπετηρίδῳ, (ἐν Ἐρμουπόλει, 1918, εἰς 8ον), ἔτει Α', σελ. 115—125.

καὶ ληστρικὸν τῶν σουλτάνων καὶ τῶν ἐν ἀξιώσει Ὀσμανιδῶν ἦσαν τὰ αἷτια τῶν κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους συνεχῶν ἀλλαγῶν τῶν πατριαρχῶν. Εἰς δώδεκα ἀναβιβάζει ὁ Μάγνης τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει πλουσίους Ἑλληνας, οἱ ἐναλλαξ ἕνεκα τοῦ πλούτου αὐτῶν φυλακίζόμενοι ἠναγκάζοντο νὰ δαπανῶσιν εἰς τὴν ἀνάρρησιν ἐκάστου νέου πατριάρχου ¹. Ὁ Παῦλος Ρικῶτος σημειοῦται ὅτι εἰς ἐκάστην ἀλλαγὴν πατριάρχου ἀπέδιδον δέκα χιλιάδας δολλάρια, ἀλλὰ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἀνεβιβάσθησαν εἰς εἴκοσι πέντε χιλιάδας δολλάρια. Ὁ δὲ μητροπολίτης Σμύρνης ἐδιηγήσατο αὐτῷ τέχνασμα τῶν ἐν ἀξιώσει Ὀσμανιδῶν, ὅτι οὗτοι ἠνάγκασαν πτωχὸν καλόγηρον ἵνα διεκδικήσῃ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον ἀντὶ προσφορᾶς εἴκοσι καὶ πέντε χιλιάδων δολλαρίων, οὗτος δὲ ἤθ' ἀπέτιε τὸ χρῆμα ἢ θ' ἀπαρεσκεύαζε νέον διάδοχον. Ὁ ἑλληνικὸς κλῆρος μεγάλως ἐταράχθη ἐκ τούτου, διότι νὰ δεχθῶσι τὸν καλόγηρον ὡς πατριάρχην πτωχὸν ὄντα καὶ καταπεφρονημένον, ὄφειλον νὰ ἀποτίσωσι τὸ χρῆμα, ἐξ οὗ σκάνδαλον καὶ καταφρονησις τῇ ἐκκλησίᾳ· ἀλλ' ἐπέτυχον δι' ἀποτίσεως εἴκοσι χιλιάδων δολλαρίων τῷ μεγάλῳ βεζύρη, ἵνα παραμείνῃ ἐν τῷ θρόνῳ ὁ πατριαρχεύων ². Διὰ τοιούτων κακοήθων μηχανημάτων διέφθειρον οἱ Ὀσμανίδαι τὴν ἑλληνικὴν ἐκκλησίαν, τῇ βοήθειᾳ τῆς φραγκικῆς ἐκκλησίας.

(Βιβλιοθ. Βρεττ. μουσείου, add. mss. n° 22910, fol. 52).

Ἐκλαμπρότατε ἐνδοξότατε χριστιανικώτατε αὐθέντα καὶ μέγα ἀποκρουσάριε καβαλιέρο τῆς Μεγάλης Βρετανίας κύριε κύριε Δανιὲλ Χαρβερί, τὴν ἐκλαμπρότητά σου ἀσπαζόμενος χαιρετῶ δεόμενος τοῦ οὐρανοῦ βασιλέως θεοῦ ἵνα τὴν φυλάττῃ ἄνοσον ὑγιᾶ καὶ μα-

1. Quanto di più curioso, e hà vago potuto raccorre Cornelio Magni nel secontò biennio da esso consumato in viaggie dimore per la Tnrchia, parte II, p.448—449.

2. Paul Ricaut The present state of the Greek and Armenian churches, 107, 109.—Histoire de l'estat présent de l'église Grecque à de l'église Armenienne, par. M. Rosmond, p. 107—109.

κρόβιον, ἀξιόνοντάς την ἐν δόξῃ καὶ τιμῇ νὰ ἀπολαύσῃ καὶ τὸ λαμπρὸν πρόσωπον τοῦ βασιλέως ἡμῶν ὅταν θεὸς θέλῃ, ἐν δὲ τὸ τέλος τὴν οὐράνιον αὐτοῦ βασιλείαν ὅπου ἡ χαρὰ τῶν δικαίων· τὸ παρὸν μου εἶναι, ἐκλαμπρότατε αὐθέντα, ὅτι ἐπειδὴ καὶ ὁ καιρὸς οὕτως ἔτιζη φέρνει τὰ πράγματα καὶ τὰ ἔφερον καθὼς διὰ ζωσῆς φωνῆς θέλει σὲ τὰ εἰπεῖ ὁ πιστὸς σου οὗτος κυρίτζη Δημητραῖκος· καὶ ἐγὼ εἶνε ἀνάγκη νὰ παραμερίσω, ἔκρινα νὰ ἔλθω ὡς μοὶ πρέπει νὰ τὴν χαιρετίσω καὶ νὰ τῆς συντύχω καὶ τὸν λογισμὸν μου· καὶ ἐπειδὴ δὲν δύναμαι ἀκόμη νὰ καβαλλικεύσω εἰς ἄλλογον ἐποιήσαμεν ἀραμπᾶ· πλὴν τώρα ἦλθασιν φίλοι μου ἄρχοντες καὶ μοῦ εἴπασιν ὀμπρὸς εἰς τὸν κυρίτζη Δημητραῖκο πῶς εἶνε ἐδῶ τριγύρω μας τινὲς Ρωμαῖοι ὁποῦ τοὺς ἔχει ὁ Χουχούμης καὶ φυλάττουσι δι' ἡπᾶς· καὶ λοιπὸν διὰ νὰ μὴν γένη κρότος ἐδεήθηκα τὸν παρόντα γραμματοκομιστὴν κυρίτζη Δημητραῖκο νὰ ἔλθῃ αὐτοῦ εἰς τὴν ἐκλαμπρότητά σου μετὰ τὸ παρὸν μου γράμμα καὶ μετὰ τὸ στόμα νὰ συντύχη ὡς στόμα ἐδικόν μου παρακαλῶντας τὴν ἐκλαμπρότητά σου νὰ ἔχω συγγνώμην, ἐπειδὴ καὶ ὡς γράφω ἐκ τῆς ἀσθενείας δὲν δύναμαι νὰ ἔλθω αὐτοπροσώπως καὶ τὸ χρέος μου νὰ κάμω· ὁμῶς θαρρῶ εἰς θεὸν νὰ τὴν ἀνταμώσω δευτέρου παρορησία καὶ ὡς πρέπει νὰ κάμω· καὶ ταῦτα τῆς ὥρας, ἐκλαμπρότατε αὐθέντα, ἡ δε μακαρία Τριάς νὰ τὴν διαφυλάττῃ εἰς ἔτη πολλὰ καὶ ἀγαθὰ σὺν τῷ παλατίῳ σου, ἰουνίῳ 17 ,αρχα'.

† ὁ Κωνσταντινουπόλεως καὶ εὐχέτης τῆς σῆς ἐκλαμπρότητος.

(Ἐκ τοῦ κώδικος; Φωτίου τοῦ Κυπρίου σελ. 425).

† Καὶ φυτὸν ἀεὶ ρίζης πέφυκε χοῦζον, ἐξ ἧς πηγαὶ τῆς ζωῆς ἀνατρέχειν τῷ ὄλῳ· καὶ ποταμὸς πηγῆς δεῖται τῆς καταρκτηκῆς ἐκείνου συστάσεως, καὶ ποταμῶν εἰσροῆς τὸ θαλάσσιον πέλαγος, ἐξ ἧς εὐδρύνεται λιμναζόμενον, καὶ μηχανόμενον παρεκτείνεται, καὶ συνόλως εἰπεῖν ἀπαξάπαντα τὴν οἰκείαν ἀρχὴν ἀναγκαίως θηρεῦειν πέφυκεν· αἱ γὰρ ἀρχαὶ καὶ τὰ αἷτια ζητεῖται τῶν ὄντων φησὶν ὁ φιλόσοφος· ζητεῖται μὲν τοῖ γε οὐ μόνον κατ' αὐτό, τὸ εἰδέναι τοῖς ἐπιστήμοσιν, ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτῆς προσηγουμένως κατὰ τὸ ἐνυπόχρον τῆς φύσεως, καὶ γὰρ μήπου προὑπαρξάσης ἀρχῆς τὰ

ἐκ τῆς ἀρχῆς συνίσταται, μήτε τὰ κατὰ τὴν φύσιν φημί, μήτε τὰ κατὰ τέχνην κινούμενα μητ' αὐτὰ δήπου τὰ κατὰ θεοῖν τινα ἢ προαίρεσιν συνιστώμενα· διὸ κρηπίδος οἰκία χωρὶς ἀνεξάρτητος· καὶ σῶμα δίχα κεφαλῆς ἀνοργάνιστον, ἀλλὰ γε μὴν καὶ στρατόπεδον στρατηγοῦ χωρὶς ἀσυγκρότητον· καὶ ποιμνιον ποιμένως ἄνευ ἀσύστατον· θάτερον γὰρ θατέρου χωρὶς τὰ πρὸς τί πως ἔχοντα, καὶ φεράλληλα διαμένειν οὐ δύναται· κατὰ ταῦτα, μὲν οὖν ἀναλόγως, καὶ ἡ πνευματικὴ τῆς Χριστοῦ ἐκκλησίας ποιμαντορία τὸν ἀρχικὸν ποιμένα ἀρχὴν εἶωθεν ἐπιζητεῖν ἀναγκαίως, ἐξ οὐπερ ὀλικῶς πῶς, ὡς ἀπὸ κοινῆς εὐταξίας ἀρχῆς, δεόν ἀποφοιτᾶν τὰς κατὰ μέρος ἀξίας, ὡς ἀνταξίας τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐνθέου διακοσμῆσεως, καὶ συναρμολογουμένας ἀλληλουχεῖσθαι, καὶ ἐνεργεῖν καταλλήλως· τὴν τε οἰκείαν διαγωγὴν δι' ἀλλήλων, τὰς τελευταίας διὰ τῶν πρώτων δηλαδὴ ἐπὶ τὰ ἔτι πρότερα, καὶ δι' ἐκείνων ἐπὶ τὰ πρώτιστα, καὶ διὰ τῶν πρωτίστων ἐπὶ τὴν μίαν καὶ κορυφαίαν ἀρχὴν ἐσχηκέναι, καὶ δι' αὐτῆς περισφιγγεσθαι, καὶ ἀμεταπτώτου αἰεὶ περισώζεσθαι· τὸ μὲν γὰρ ἄμοιρον ἀρχῆς καὶ ἄτακτόν ἐστι καὶ ἀκόσμητον, ἀνθ' ὧν καὶ ἄστατον καὶ ἀσύστατον· τὸ δὲ εὐφυῶς ἀκροτάτης ἐξηρητημένον ἀρχῆς κόσμιον δήπου, καὶ τεταγμένον, καὶ εὐσταθὲς τυγχάνει, καὶ ἀδιάπτωτον· ἐπειδὴ τοιγαροῦν καὶ ὁ πατρι-αρχικὸς οὗτος ἀποστολικὸς τε καὶ οἰκουμενικὸς θρόνος τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τέως ἀναγκαίως ἐπιζητεῖ τὴν ὑπεριδουμένην οἰκείαν ἀρχὴν, ὡς ἐστερημένος μένων αὐτῆς, διὰ τὸ ἐξωσθῆναι καὶ καθαιρεθῆναι συνοδικῶς τὸν κατὰ παραχώρησιν θεοῦ διαφθείραντα αὐτὸν ἐπ' ὀνόματι πατριάρχου κακαλαρθένιον, ἔνεκεν τῶν πολλῶν καὶ δεινῶν ἐγκλημάτων αὐτοῦ, κατὰ τὴν κατ' αὐτοῦ γραφείσαν καθάρσειν, ἡμεῖς οἱ καθευρεθέντες ἐν Κωνσταντινουπόλει συναδελφοὶ ἀρχιερεῖς, ἀξιῶσαι τῶν τιμωτάτων καὶ λογιωτάτων κληρικῶν τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, καὶ τῶν τιμωτάτων, καὶ εὐγενεστάτων ἀρχόντων ταύτης τῆς κλεινῆς πολιτείας, ψήφους κανονικὰς προβαλεῖν συνηνέσαμεν ἐπὶ τῷ ἐκλέξει κοινῶς καὶ ἀνευρεῖν ἀξιόλογον ἄνδρα, καὶ πρόσφορον καί, ὡς εἰπεῖν, ἀξιόθρονον, ὅστις ἀξίως ἐπὶ τὴν πρωτιστεύουσαν ταύτην ἀποστολικὴν καὶ οἰκουμενικὴν προβιβασθεὶς καθέδραν καὶ τὴν κοινὴν ἀναλαβὼν πηδαλιούχησιν, δυνηθῆ ἢ λόγῳ καὶ φρονήσει καὶ ἐμπειρίᾳ καταστορέσαι καὶ κατευνᾶσαι τὸν νῦν περὶ τὴν τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν ἀγχιαινόμενον κλύδωνα, καὶ τὴν ἱερὰν ὀγκάδα προσαγκυρῶσαι χειμαζομένην δεινῶς, καὶ συχνοῖς ὄσοις κατακλυζομένην

τοῖς κύμασι· καὶ δὴ κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν διατύπωσιν, πρῶτον μὲν ἐθέμεθα τὸν πανιερώτατον καὶ λογιώτατον μητροπολίτην Λαρίσης, ὑπέρτιμον καὶ ἔξαρχον δευτέρας Θεσσαλίας καὶ πάσης Ἑλλάδος κύριον Διονύσιον, δεύτερον τὸν Σμύρνης Μακάριον καὶ τρίτον τὸν Χριστιανουπόλεως Εὐγένιον. Ὅθεν εἰς ἔνδειξιν κατεστρώθη τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐν τῷδε τῷ ἱερῷ κώδικι †.

Ἐν ἔτει ,αχα', νοεμβρίου η' 1.

L'ordonnance et le decret de la noble et roiale signature du grand état, et du siège sublime du beau sein impérial, qui force tout l'univers; qui par l'assistance de dieu, et par la protection du souverain bienfaiteur, est reçu de tous côtez, et auquel tout obéit, comme il s'ensuit. Le métropolitain de Larisse nommé Denis, qui a entre ses mains ce bienheureux commandement de l'empereur, est par la vertu de ces patentes du grand état, créé patriarche œcuménique du trône pontifical de nôtre grand ville de Constantinople. Ce métropolitain aiant païé a nôtre trésor le droit ordinaire de neuf cens mille a s p r e s (ils valent douze mille écus) je lui accorde le présent baratz, comme une perfection de félicité. C'est pourquoi je lui commande d'aller être patriarche de tous le Grecs qui relevent de la jurisdiction du susdit trône patriarchal, et qui vivent selon leur ancienne coûtume, en observant leurs vains et inutiles cérémonies; voulant et ordonnont que tous les Grecs de ce ressort, tant grands que petits métropolitains, évêques, prêtres, moins et autres, faisant profession du rite Grec, reconnoissent, ledit Denis pour leur patriarche; que dans toutes les affaires qui reléveront de lui, et appartiennent

1. Μ. Γεδεών Ὁ πατριάρχης Διονύσιος Δ' ὁ Μουσελίμης, ἐν Ἐκκλησιαστικῆς ἀληθείας, περ. 6', ἔτει Γ', σελ. 193—195.—Ἀντίγραφον ἀπόκειται καὶ ἐν τῇ Νομικῇ συναγωγῇ Δοσιθέου τοῦ Ἱεροσολύμων (Κ. Ν. Σάββα Μισσιωνικῆς βιβλιοθήκης; τόμ. Γ', σελ. 598.

dront à sa charge, on s'adresse à lui, sans se détourner des sentences légitimes qu'il aura renduës; que de même personne ne trouve à redire, que selon ses vaines et inutiles cérémonies, il établisse ou dépose des métropolitains, des évêques, des caloyers, comme il jugera qu'ils l'auront mérité, ou qu'ils ne l'auront pas mérité; qu'aucun ecclésiastique ne présume d'exercer aucunes fonctions des charges qu'il a présentement, ou de celles qu'il pourroit avoir à l'avenir, contre la volonté, ou sans, la permission de ce patriarche. Que tout testament qui sera fait en faveur des pauvres église par quelque prêtre mourant, sera bon et valide si ce patriarche le juge ainsi. Que s'il arrive que quelque femme chrétienne de la juridiction de ce patriarche quitte son mari, ou qu'un mari quitte sa femme, personne qui lui ne pourra ni accorder le divorce, ni se mêler de cette affaire. Enfin, il prosédera les terres, les vignes, les jardins, les vergers, les prairies, les barques, les moulins, les convent et les villes de son église, aussi-bien que les legs pieux fait aux églises. Et il jouira de ces privilèges de la même sorte que ceux qui ont été avant lui les ont possédez. On ne pourra le troubler ni l'inquiéter à cet égard, en quelque manière que ce puisse être. Ce qui soit conna à nous; et foi soit ajoutée a cette noble signature ¹.

Lettre du patriarche des Grecs au seigneur Panaioty, premier drognan du grand seigneur.

Il est arrivé en cette ville un vaisseau de guerre du roi de France, avec un gentilhomme que sa majesté a envoyé, qui porte un paquet à l'ambassadeur, et tout le monde est persuadé qu'il doit repasser en

1. J. Aymon Monumens authentiques de la religion des Grecs et de la fousseté de plusieurs confessions de foi des chrétiens orientaux, p. 486.— τοῦ αὐτοῦ Lettres anecdotes du Cyrille Lucar patriarche de Constantinople et sa confession de foi p. 486. Ὁ ἐκδοὺς τὸ γράμμα Ἀυμῶν σημειοῦται ὅτι μετεφράσθη ἐκ τοῦ ἀραβικοῦ.

France, à cause qu'il n'a pas eü la satisfaction sur les choses qu'il demandoit : et comme cette retraite ne peut produire que les suites très fâcheuses, attendu la puissance que ce monarque a sur la mer, je vous prie bien fort d'obtenir du grand visir, que si l'ambassadeur va à Adrianople, comme l'on dit, pour y traiter de nouveau le renouvellement des traités, il puisse acquerir quelque satisfaction : vous vous acquererez pas ce moyen de l'honneur et du credit parmi de grands princes qui sont chrétiens comme nous : vous éviterez que tant de pauvres Grecs nos freres, et sujets du grand seigneur qui navigent sous sa banniere ne feront pas pris esclaves, ou du moins qu'il ne seront pas maltraités par les corsaires François : vous ne scauriez mieux faire votre cour au grand seigneur, qu' en conservant la liberté à ses sujets, et par la consideration que les princes chrétiens auront pour vous et pour notre nation. Enfin je vous exhorte à considerer notre pauvre église, et ses suffrances dans l' état où elle est ; et si vous n'avez pas dessein d'augmenter votre gloire, en m'accordant la grace qu'elle vous demande par la bouche de son chef indigne, faites ce que je vous prie pour moi, qui vous en aurai en particulier toutes les obligations, et tous les serimens de reconnoissance que vous devez asperer de toute la communauté des fideles ¹.

(Ἐκ τοῦ ἐν Βιέννῃ γραμματοφυλακίου. Turcica).

Aus dem Original Schreiben des Residenten v. Khindsperg.

1673 März 25 Adrianopel.

... Höchstens zu behauren, dass die angedeute Griechen auss angebohrnen hass die catholische mehr verfolgen alss die Türkhen selbsten, wie dan verwicke-

1. Mémoires du chevalier d'Arvieux envoyé extraordinaire du roy, à la Porte, consul d'Alep, d'Alger, de Tripoli, et autres echelles du Levant par le r. p. Jean Baptiste Labat, tom. IV, p. 367—369.

nes mannath der patriarch zu Constantinepel nit al-
lain durch ein offentlichen edict, sondern in persohn
selber auf den predigstuel alle undt sene Griechen ex-
communicatione maiori excomunicirt, so die catholische
Khirchen frequentieren mit den catholischen sich ver-
heürathen, ihre Khinder bey selben studiren lassen und
die heylige sacramenta auf catholischen ritum oder
von selben nemen. Dieses haben ambasciatores hart
empfunden und ist ain grosses unhill darauss zu be-
sorgen, weillen die catholische zu Constantinopel meh-
reren theitss mit dennen Griechen befreundet welche
freindschafft dan durch dise excommunication aufgehoben
und verbotten; stem so beichten die meiste Griechen
dennen catholischen geistlichen auss ursach,
dass die griechhische pfafen wegen ihres frechen und
scandolosen leben beg iedermann verachtet auch ihnen
die beicht nit zu verthrauen in demhe sie solche wie
seh rofft geschehen aus disqusto baldt dennen Türkhen
und anderen ihren feinden eröffnet und die absolution
nach ihren willen schätzen undt verkhauffen; undt obzwar
nun dise unverantwortliche action weder die catho-
lische noch theilss Grichen approbiern und der Panai-
otti, so ein Erzgriech alle seine Khindes auf catholisch
tauffen lassen und dass sacrament der heyligen beicht
alle zeit von den catholischen empfanget und dieselbe
excommunication vor ungiltig haltet, so ist gleichwollen
nit zu hoffen, dass er sich wider dise oder andere
dergleichen griechhische unbilligkeiten, so dennen catho-
lischen unaufhörlich geschehen ins feldt sezen, wes-
wegen ich mit aller moderation ohne ainiches im-
pegno procediern und solche weittere vorkommenheiten
eur khayserliche mayestat aller unterthenigist zu re-
lationieren nit unterlassen werde.

Dero mich unterdessen allergehorsambist anbefelhe.

Eur römisch khayserlichen mayestat allerunterthe-
nigist vasall.

Johann Christoph von Khindsperg.

Adrianopel 25 Martii 1673.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000051006

Μηλιγγοὶ καὶ Ἐξεροῖται Σλάβοι ἐν Πελοποννήσῳ . . .	Δρ.	5.—
Ἡ μητρόπολις Ζαρνάτας καὶ αἱ ἐν Μάνῃ ἐπισκοπαὶ	»	10.—
Σημειώματα ἐκ τοῦ βιβλίου τῶν ἐν Νάξῳ καπσοκίνων	»	25.—
Ἀρχιεπίσκοποι Σαντορίνης. Παναγία τῆς Γωνιάς τὸ καθολικὸν τῆς ἐν Θήρᾳ ἐπισκοπῆς	»	15.—
Παυλάκις Κριτόπουλος	»	10.—
Παραλειπόμενα ἐκ τοῦ οἴκου Ζυγομαλαῶ. Ἐπροστά- τεισαν οἱ πάπαι τοὺς Ἕλληνας; καὶ τὰ Ἑλ- ληνικὰ γράμματα;	»	10.—
Μεθόδιος, Παρθένιος, Διονύσιος οἰκουμενικοὶ πα- τριάρχαι 1666—1673	»	10.—

ΑΚΑΔΗΜΙΑ